مۆمی لە ئاسمانی ئەستێرەناسی ئەلمانیا دا دۆزرایەوە

(هەڵگری ئیشی ماندووبوونە)

ئەندازیاری ئاسمانی لە زانکۆی هایدڵبێرگ ڕایگەیاند کە ئەستێرەکە لە ساڵی 2014 ەوە چاودێری کراوە. ئاشکرا بوو کە ئاڵتونی ئەستێرەکە ماوەی ٥ ساڵ و ١١ مانگ و ١٨ ڕۆژ جارێک بە تەواوی لە بەردەم ئەستێرەکەدا تێدەپەڕێت. ئەو ماوەیە زۆر نزیکە لە ماوەی ڕاستەقینەی گەڕانەوەی ئەستێرەکە، کە ٥ ساڵ و ١٠ مانگ و ٩ ڕۆژە.

ئەو ئەستێرەیە لە ساڵی ٢٠١٨ەوە لە ژێر چاودێری بەردەوامدا بووە، بەڵام تەنها لە ساڵی ٢٠٢٠ەوە توانرا بە وردی ماوەی گەڕانەوەکەی بپێورێت. ئەو کاتە ئەندازیارەکان تێبینی ئەوەیان کرد کە ئەستێرەکە هێواش هێواش لە ڕووناکی خۆی کەم دەکاتەوە، ئەمەش نیشانەی ئەوە بوو کە شتێک لە نێوان ئەستێرەکە و زەوی تێپەڕ دەبێت.

ئەو شتە ئاڵتونە ئەستێرەیەکی بچووک نییە، بەڵکو مۆمێکی ئاسمانی گەورەیە کە بە خێرایی نزیکەی ٢٠ کیلۆمەتر لە چرکەیەک دەڕوات. ئەو مۆمە لە ساڵی ٢٠١٨ەوە لە ژێر چاودێری بەردەوامدا بووە، بەڵام تەنها لە ساڵی ٢٠٢٠ەوە توانرا بە وردی ماوەی گەڕانەوەکەی بپێورێت. ئەو کاتە ئەندازیارەکان تێبینی ئەوەیان کرد کە ئەستێرەکە هێواش هێواش لە ڕووناکی خۆی کەم دەکاتەوە، ئەمەش نیشانەی ئەوە بوو کە شتێک لە نێوان ئەستێرەکە و زەوی تێپەڕ دەبێت.

ئەو شتە ئاڵتونە ئەستێرەیەکی بچووک نییە، بەڵکو مۆمێکی ئاسمانی گەورەیە کە بە خێرایی نزیکەی ٢٠ کیلۆمەتر لە چرکەیەک دەڕوات. ئەو مۆمە لە ساڵی ٢٠١٨ەوە لە ژێر چاودێری بەردەوامدا بووە، بەڵام تەنها لە ساڵی ٢٠٢٠ەوە توانرا بە وردی ماوەی گەڕانەوەکەی بپێورێت. ئەو کاتە ئەندازیارەکان تێبینی ئەوەیان کرد کە ئەستێرەکە هێواش هێواش لە ڕووناکی خۆی کەم دەکاتەوە، ئەمەش نیشانەی ئەوە بوو کە شتێک لە نێوان ئەستێرەکە و زەوی تێپەڕ دەبێت.

ئینتەڕنێت لێی ون بووە

کەمبەرلەند ئەوپەڕی دەشت، هێندە دوور لە ئەمەریکا

ئەو ڕاستییە کە کەمبەرلەند هەڵکەوتووە لەسەر ئەو ڕێڕەوەی کە ڕێگەی ئاسنی (BRT) تێیدا ڕۆیشتووە، هۆکارێکی سەرەکی بوو بۆ ئەوەی شارەکە گەشە بکات و ببێتە ناوەندێکی بازرگانی بۆ ناوچەکانی دەوروبەر. بەڵام ئەو ڕێڕەوە هەمان کاتیش ئەو شارەی لە ڕووی کۆمەڵایەتی و ئابوورییەوە لە جیهانی دەرەوە جیا کردەوە. ئەو جیاوازییە تا ئەمڕۆش بەردەوامە.

ئەگەر لە کەمبەرلەند بە ئۆتۆمبێل بەرەو ڕۆژئاوا بڕۆیت، دوای ٧٠ کیلۆمەتر ڕێگا دەگەیتە شوێنێک کە تەنها ٩٠٠ کەس تێیدا دەژین. لێرە هیچ ئۆفیسێکی گەورەی ڕاوێژکاری نییە، هیچ ناوەندێکی ڕاهێنانی پیشەیی نییە، هیچ ئۆتێلێکی پێنج ئەستێرە نییە. تەنها چەند دوکانێکی بچووک هەیە کە هەموو شتێکیان بە ڕێگەی ئۆتۆمبێلەوە بۆ دەگەڕێنرێتەوە. ئەو شوێنە ئەوەندە دوورە لە هەموو شتێک، تەنانەت لە ئینتەڕنێتیش.

ئەم دوورییە جوگرافییە کاریگەرییەکی ڕاستەوخۆی هەیە لەسەر ئەو کەسانەی لێرە دەژین. بۆ نموونە، ئەگەر کەسێک بیەوێت لە کەمبەرلەند بچێتە زانکۆ، دەبێت ڕۆژانە ٢٤٠ کیلۆمەتر بڕوات و بێت. ئەمە واتە ساڵانە نزیکەی ٦٠ هەزار کیلۆمەتر ڕێگا، کە هەم کاتی زۆر دەخوات و هەم تێچووی بەرچاوی هەیە. بۆیە زۆربەی قوتابیانی ئەو ناوچەیە یان لە ماڵەوە دەمێننەوە یان دەچنە شارێکی تر و ئیتر ناگەڕێنەوە.

ئەم دۆخە کاریگەرییەکی قووڵی لەسەر دانیشتوان هەیە. ژمارەی دانیشتوانی کەمبەرلەند لە ساڵی ٢٠١٠ەوە بە ڕێژەی ١٤ لە سەدا کەمی کردووە، لە کاتێکدا ژمارەی دانیشتوانی ناوچەکانی دەوروبەر زیادی کردووە. زۆربەی ئەو کەسانەی ئەو شارە بەجێ دێڵن، گەنجن و بە دوای هەلی کار و خوێندن دەگەڕێن. ئەوەی دەمێنێتەوە، ئاستێکی بەرچاو لە پیرانە کە ژمارەی کەسانی تەمەن زیاتر لە ٦٥ ساڵ لە کەمبەرلەند دوو هێندەی ژمارەیان لە ناوچەکانی دەوروبەر و لە سەرانسەری وڵاتدا بەرامبەر بە ٢٠١٠ زیادی کردووە.

ئەم دۆخە کاریگەرییەکی ڕاستەوخۆی هەیە لەسەر ئەو کەسانەی لێرە دەژین. بۆ نموونە، ئەگەر کەسێک بیەوێت لە کەمبەرلەند بچێتە زانکۆ، دەبێت ڕۆژانە ٢٤٠ کیلۆمەتر بڕوات و بێت. ئەمە واتە ساڵانە نزیکەی ٦٠ هەزار کیلۆمەتر ڕێگا، کە هەم کاتی زۆر دەخوات و هەم تێچووی بەرچاوی هەیە. بۆیە زۆربەی قوتابیانی ئەو ناوچەیە یان لە ماڵەوە دەمێننەوە یان دەچنە شارێکی تر و ئیتر ناگەڕێنەوە.

ئەم دۆخە کاریگەرییەکی قووڵی لەسەر دانیشتوان هەیە. ژمارەی دانیشتوانی کەمبەرلەند لە ساڵی ٢٠١٠ەوە بە ڕێژەی ١٤ لە سەدا کەمی کردووە، لە کاتێکدا ژمارەی دانیشتوانی ناوچەکانی دەوروبەر زیادی کردووە. زۆربەی ئەو کەسانەی ئەو شارە بەجێ دێڵن، گەنجن و بە دوای هەلی کار و خوێندن دەگەڕێن. ئەوەی دەمێنێتەوە، ئاستێکی بەرچاو لە پیرانە کە ژمارەی کەسانی تەمەن زیاتر لە ٦٥ ساڵ لە کەمبەرلەند دوو هێندەی ژمارەیان لە ناوچەکانی دەوروبەر و لە سەرانسەری وڵاتدا بەرامبەر بە ٢٠١٠ زیادی کردووە.

هەوڵەکانی ئەنجومەنی شارەوانی بۆ هێنانی کۆمپانیای تەکنەلۆجیا بۆ ناوچەکە تا ئێستا سەرکەوتوو نەبووە. ئەنجومەنی شارەوانی کەمبەرلەند لە ساڵی ٢٠١٩ەوە ٧٠ هەزار دۆلاری تەرخان کردووە بۆ ئەوەی ئینتەڕنێتی خێرا بگەیەنرێتە ناوچەکە، بەڵام تا ئێستا تەنها ٤٠ خێزان سوودمەند بوون. ئەو پڕۆژەیە پێویستی بە ٢ ملیۆن دۆلار هەیە بۆ ئەوەی بە تەواوی جێبەجێ بکرێت، بەڵام هیچ دەستەبژێرێکی تایبەت یان حکومەتی ناوچەیی ئامادە نییە ئەو بڕە پارەیە دابین بکات.

ئەو ڕاستییە کە کەمبەرلەند هەڵکەوتووە لەسەر ئەو ڕێڕەوەی کە ڕێگەی ئاسنی (BRT) تێیدا ڕۆیشتووە، هۆکارێکی سەرەکی بوو بۆ ئەوەی شارەکە گەشە بکات و ببێتە ناوەندێکی بازرگانی بۆ ناوچەکانی دەوروبەر. بەڵام ئەو ڕێڕەوە هەمان کاتیش ئەو شارەی لە ڕووی کۆمەڵایەتی و ئابوورییەوە لە جیهانی دەرەوە جیا کردەوە. ئەو جیاوازییە تا ئەمڕۆش بەردەوامە.

ئەگەر لە کەمبەرلەند بە ئۆتۆمبێل بەرەو ڕۆژئاوا بڕۆیت، دوای ٧٠ کیلۆمەتر ڕێگا دەگەیتە شوێنێک کە تەنها ٩٠٠ کەس تێیدا دەژین. لێرە هیچ ئۆفیسێکی گەورەی ڕاوێژکاری نییە، هیچ ناوەندێکی ڕاهێنانی پیشەیی نییە، هیچ ئۆتێلێکی پێنج ئەستێرە نییە. تەنها چەند دوکانێکی بچووک هەیە کە هەموو شتێکیان بە ڕێگەی ئۆتۆمبێلەوە بۆ دەگەڕێنرێتەوە. ئەو شوێنە ئەوەندە دوورە لە هەموو شتێک، تەنانەت لە ئینتەڕنێتیش.

ئەم دوورییە جوگرافییە کاریگەرییەکی ڕاستەوخۆی هەیە لەسەر ئەو کەسانەی لێرە دەژین. بۆ نموونە، ئەگەر کەسێک بیەوێت لە کەمبەرلەند بچێتە زانکۆ، دەبێت ڕۆژانە ٢٤٠ کیلۆمەتر بڕوات و بێت. ئەمە واتە ساڵانە نزیکەی ٦٠ هەزار کیلۆمەتر ڕێگا، کە هەم کاتی زۆر دەخوات و هەم تێچووی بەرچاوی هەیە. بۆیە زۆربەی قوتابیانی ئەو ناوچەیە یان لە ماڵەوە دەمێننەوە یان دەچنە شارێکی تر و ئیتر ناگەڕێنەوە.

ئەم دۆخە کاریگەرییەکی قووڵی لەسەر دانیشتوان هەیە. ژمارەی دانیشتوانی کەمبەرلەند لە ساڵی ٢٠١٠ەوە بە ڕێژەی ١٤ لە سەدا کەمی کردووە، لە کاتێکدا ژمارەی دانیشتوانی ناوچەکانی دەوروبەر زیادی کردووە. زۆربەی ئەو کەسانەی ئەو شارە بەجێ دێڵن، گەنجن و بە دوای هەلی کار و خوێندن دەگەڕێن. ئەوەی دەمێنێتەوە، ئاستێکی بەرچاو لە پیرانە کە ژمارەی کەسانی تەمەن زیاتر لە ٦٥ ساڵ لە کەمبەرلەند دوو هێندەی ژمارەیان لە ناوچەکانی دەوروبەر و لە سەرانسەری وڵاتدا بەرامبەر بە ٢٠١٠ زیادی کردووە.

هەوڵەکانی ئەنجومەنی شارەوانی بۆ هێنانی کۆمپانیای تەکنەلۆجیا بۆ ناوچەکە تا ئێستا سەرکەوتوو نەبووە. ئەنجومەنی شارەوانی کەمبەرلەند لە ساڵی ٢٠١٩ەوە ٧٠ هەزار دۆلاری تەرخان کردووە بۆ ئەوەی ئینتەڕنێتی خێرا بگەیەنرێتە ناوچەکە، بەڵام تا ئێستا تەنها ٤٠ خێزان سوودمەند بوون. ئەو پڕۆژەیە پێویستی بە ٢ ملیۆن دۆلار هەیە بۆ ئەوەی بە تەواوی جێبەجێ بکرێت، بەڵام هیچ دەستەبژێرێکی تایبەت یان حکومەتی ناوچەیی ئامادە نییە ئەو بڕە پارەیە دابین بکات.

ئینتەڕنێت لێی ون بووە

کەمبەرلەند ئەوپەڕی دەشت، هێندە دوور لە ئەمەریکا

ئەو ڕاستییە کە کەمبەرلەند هەڵکەوتووە لەسەر ئەو ڕێڕەوەی کە ڕێگەی ئاسنی (BRT) تێیدا ڕۆیشتووە، هۆکارێکی سەرەکی بوو بۆ ئەوەی شارەکە گەشە بکات و ببێتە ناوەندێکی بازرگانی بۆ ناوچەکانی دەوروبەر. بەڵام ئەو ڕێڕەوە هەمان کاتیش ئەو شارەی لە ڕووی کۆمەڵایەتی و ئابوورییەوە لە جیهانی دەرەوە جیا کردەوە. ئەو جیاوازییە تا ئەمڕۆش بەردەوامە.

ئەگەر لە کەمبەرلەند بە ئۆتۆمبێل بەرەو ڕۆژئاوا بڕۆیت، دوای ٧٠ کیلۆمەتر ڕێگا دەگەیتە شوێنێک کە تەنها ٩٠٠ کەس تێیدا دەژین. لێرە هیچ ئۆفیسێکی گەورەی ڕاوێژکاری نییە، هیچ ناوەندێکی ڕاهێنانی پیشەیی نییە، هیچ ئۆتێلێکی پێنج ئەستێرە نییە. تەنها چەند دوکانێکی بچووک هەیە کە هەموو شتێکیان بە ڕێگەی ئۆتۆمبێلەوە بۆ دەگەڕێنرێتەوە. ئەو شوێنە ئەوەندە دوورە لە هەموو شتێک، تەنانەت لە ئینتەڕنێتیش.

ئەم دوورییە جوگرافییە کاریگەرییەکی ڕاستەوخۆی هەیە لەسەر ئەو کەسانەی لێرە دەژین. بۆ نموونە، ئەگەر کەسێک بیەوێت لە کەمبەرلەند بچێتە زانکۆ، دەبێت ڕۆژانە ٢٤٠ کیلۆمەتر بڕوات و بێت. ئەمە واتە ساڵانە نزیکەی ٦٠ هەزار کیلۆمەتر ڕێگا، کە هەم کاتی زۆر دەخوات و هەم تێچووی بەرچاوی هەیە. بۆیە زۆربەی قوتابیانی ئەو ناوچەیە یان لە ماڵەوە دەمێننەوە یان دەچنە شارێکی تر و ئیتر ناگەڕێنەوە.

ئەم دۆخە کاریگەرییەکی قووڵی لەسەر دانیشتوان هەیە. ژمارەی دانیشتوانی کەمبەرلەند لە ساڵی ٢٠١٠ەوە بە ڕێژەی ١٤ لە سەدا کەمی کردووە، لە کاتێکدا ژمارەی دانیشتوانی ناوچەکانی دەوروبەر زیادی کردووە. زۆربەی ئەو کەسانەی ئەو شارە بەجێ دێڵن، گەنجن و بە دوای هەلی کار و خوێندن دەگەڕێن. ئەوەی دەمێنێتەوە، ئاستێکی بەرچاو لە پیرانە کە ژمارەی کەسانی تەمەن زیاتر لە ٦٥ ساڵ لە کەمبەرلەند دوو هێندەی ژمارەیان لە ناوچەکانی دەوروبەر و لە سەرانسەری وڵاتدا بەرامبەر بە ٢٠١٠ زیادی کردووە.

هەوڵەکانی ئەنجومەنی شارەوانی بۆ هێنانی کۆمپانیای تەکنەلۆجیا بۆ ناوچەکە تا ئێستا سەرکەوتوو نەبووە. ئەنجومەنی شارەوانی کەمبەرلەند لە ساڵی ٢٠١٩ەوە ٧٠ هەزار دۆلاری تەرخان کردووە بۆ ئەوەی ئینتەڕنێتی خێرا بگەیەنرێتە ناوچەکە، بەڵام تا ئێستا تەنها ٤٠ خێزان سوودمەند بوون. ئەو پڕۆژەیە پێویستی بە ٢ ملیۆن دۆلار هەیە بۆ ئەوەی بە تەواوی جێبەجێ بکرێت، بەڵام هیچ دەستەبژێرێکی تایبەت یان حکومەتی ناوچەیی ئامادە نییە ئەو بڕە پارەیە دابین بکات.

پەیامی ئەمڕۆ ٥ ئەیلول ٢٠٢٣ ٢٨ ٥ ٢٠٢٣ ٢٨ ٥ ٢٠٢٣ ٢٨ ٥